BORBA PROTIV »OPĆEG PRAVA« NA SUMNJU U STRUKU

Stažom najdugovječniji suradnik Narodnog zdravstvenog lista je dr. med. Vladimir Smešny, Njegova kolumna Osvrt na temu izlazi na 4. stranici lista.

- Prvi složeniji prilog bio je moj osobni prijevod, a potom i objavljivanje ciljeva iz »Deklaracije iz Alma-Ate 1978.« pod nazivom »Zdravlje za sve do 2000.«. Tako je tada Rijeka bila prva u Hrvatskoj, odnosno u cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji, kazao nam je Smešny te otkrio koliko se tijekom godina promijenilo razumijevanje zdravlja, bolesti i prevencije.

- Osobno se jako trudim ne podleći današnjem »trendu ljubavi« prema tuđicama, iako imamo svoj, više tisućljeća star jezik. To se odnosi kako na latinske, tako, po meni još gore, i na »američko-engleske« tuđice, uključujući i njihove kratice. Danas svi moraju znati što je »AI« kad čuju »ej-aj«, jer je valjda »umjetna inteligencija« previše slova, kazao je Smešny i otkrio što smatra najvećim izazovom zdravstvenog novinarstva i edukacije. Prema njegovim riječima, treba još više prostora dati borbi za očuvanje struke protiv najezde samozvanih »utjecatelja« ili, bolje poznatih, »influencera«.

- No, još se više treba boriti protiv gotovo »općeg prava« na sumnju u sve što je pojedincima dalo njihovo školovanje, uključujući i ono nakon visokoškolskog, naglasio je Smešny.

imali suradnike, već zato jer nas je vodilo stalno nastojanje da list bude aktualan i zanimljiv za naše čitatelje. Glavni cilj bio nam je da svatko iz članaka nauči nešto novo i, što je najvažnije, to prenese u svoje svakodnevno ponašanje, što je ujedno i glavni cilj zdravstvenoga odgoja, naglasila je Janković.

PRIZNATI STRUČNJACI

Na pitanje s kojim se najvećim uredničkim izazovima susretala, ona ističe kako su novine i kreativnost u uređivanju lista uvijek bile glavni cilj.

- Ponekad su nas zvali čitatelji i predlagali temu članka, nešto što je njima u tome trenutku bilo važno. Imali smo i čitatelje koji su nam se pohvalili da imaju sve brojeve lista od početka njegovoga izlaženja. Kao urednici, bilo mi je drago kada bi nam čitatelji rekli da ga čitaju svi članovi obitelji. Danas, u doba interneta i dostupnosti informacija svih vrsta, izazov je postati što bliži onima kojima je list namijenjen jer znamo da su članci pouzdani, da ih pišu stručnjaci i da se svi savjeti mogu primijeniti sa sigurnošću. Sadržajno je osnovna promjena bila okretanje ka području zdravlja, njegovoga unapređenja i prevenciji bolesti. O tome se pisalo i od početka izlaženja lista, ali bilo je članaka koji su se odnosili na otvaranje i rad zdravstvenih ustanova, njihovu organizaciju. Prezentiranje zdravstvenih informacija imalo je jedan glavni uvjet – da tekst bude pisan jednostavnom, laičkom terminologijom. Kroz cijelo ovo razdoblje uočili smo da je većini stručnjaka lakše bilo napisati stručni ili znanstveni članak nego jednostavan kakvoga smo mi zahtijevali, objasnila je Janković.

Zdravstvene su informacije danas dostupnije nego ikad, ali istodobno je sve teže razlikovati pouzdane savjete od dezinformacija.

- U Narodnom zdravstvenom listu nema mjesta za pseudoznanost, neprovjerene metode liječenja ili zdravstvene tvrdnje koje nemaju znanstveno uporište. To je načelo od kojeg ne odstupamo. Naši su autori priznati stručnjaci iz različitih područja medicine, javnog zdravstva, obrazovanja i drugih struka. Pritom želim istaknuti nešto što se možda ne vidi dovoljno izvana – list u velikoj mjeri počiva na entuzijazmu i spremnosti stručnjaka da svoje znanje podijele s drugima. Naši se suradnici rado odazivaju pozivima i upravo im ovom prilikom želim iskreno zahvaliti. Bez njih ne bi bilo ni kvalitete ni kontinuiteta našega lista, kazala je Gašparović Babić i objasnila kako bira teme i sugovornike.

> **Danas, u doba interneta i dostupnosti informacija svih vrsta, izazov je postati što bliži onima kojima je list namijenjen jer znamo da su članci pouzdani, da ih pišu stručnjaci i da se svi savjeti mogu primijeniti sa sigurnošću. Kroz cijelo ovo razdoblje uočili smo da je većini stručnjaka lakše bilo napisati stručni ili znanstveni članak nego jednostavan kakvoga smo mi zahtijevali**
>
> SUZANA JANKOVIĆ

- Teme biramo zajednički, unutar uredništva, nastojeći uvijek, slikovito rečeno, držati prst na bilu zajednice. Pratimo javnozdravstvene pokazatelje, aktualne zdravstvene izazove, ali i ono što nam ljudi govore kroz svakodnevni rad, savjetovališta i neposredne razgovore. Dobar je primjer naš sljedeći broj, koji će biti posvećen debljini kao ozbiljnom javnozdravstvenom problemu. Naš je cilj da čitatelj na jednom mjestu dobije stručne, razumljive i praktične odgovore na pitanja koja ga doista zanimaju. Upravo to smatram jednom od najvažnijih zadaća Narodnog zdravstvenog lista – ne pisati samo o onome što mi kao stručnjaci smatramo važnim, nego i o onome što ljudima zaista treba, objasnila je Gašparović Babić.

KOMUNIKACIJSKI KANAL

Zanimalo nas je koje mjesto Narodni zdravstveni list zauzima u komunikaciji Zavoda s građanima.

- Narodni zdravstveni list važan je komunikacijski kanal putem kojeg Zavod svoja stručna znanja i iskustva prenosi građanima na razumljiv i pristupačan način. Njegova je vrijednost u tome što obrađuje širok raspon zdravstvenih tema, od prevencije kroničnih bolesti i očuvanja mentalnog zdravlja do pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti i usvajanja zdravih životnih navika. Pravovremeno dostupne informacije i kvalitetne informacije mogu pomoći građanima da bolje razumiju zdravstvene rizike, prepoznaju moguće znakove bolesti i donose ispravne odluke o vlastitom zdravlju. Smatram da je zdravstveno prosvjećivanje jedan od temeljnih stupova preventivnog djelovanja jer se jedino znanjem i osviještenošću stvaraju preduvjeti za pravodobno djelovanje i sprječavanje nastanka brojnih bolesti, objasnio nam je Linšak.

Uz Narodni zdravstveni list u dvostrukoj ulozi, kao kolumnistica i kao članica uredništva, jest Dijana Tomić Linšak.

- Kao članica uredništva sudjelujem u stvaranju časopisa koji nastoji prepoznati važne javnozdravstvene teme i približiti ih čitateljima u zajednici. U kolumni Valetudo universitas imam nešto drukčiju ulogu: biram i predstavljam znanstvene i stručne radove kolega iz različitih područja javnog zdravstva, nastojeći njihove spoznaje prenijeti na jednostavniji, pristupačniji i čitateljima razumljiv način. Ime kolumne upravo odražava tu širinu tema i znanja. Pritom mi je važno sačuvati izvornu poruku i jasno uputiti čitatelje na izvorni rad, čija je referenca navedena na kraju svakog članka. Moj je cilj da kvalitetno stručno i znanstveno znanje ne ostane samo u užim krugovima, nego da postane dostupno i korisno svima, naglasila je Tomić Linšak.

IZAZOVI SUVREMENOG DRUŠTVA

Tijekom godina, kako kaže mijenjao izbor zdravstvenih tema i pristup njihovu predstavljanju, ali je osnovna misija ostala ista – informirati, educirati i poticati ljude na brigu o vlastitom zdravlju. Uz teme kroničnih nezaraznih bolesti, koje su i dalje vrlo važne, sve se više otvara prostor za mentalno zdravlje, zdrave životne navike, prehranu, tjelesnu aktivnost, zdravlje djece i mladih, starenje, utjecaj okoliša te druge izazove suvremenog društva.

- Zdravlje je previše složeno da bismo ga promatrali samo iz jedne struke. Zato su nam potrebni liječnici, sanitarni inženjeri, medicinske sestre i drugi zdravstveni djelatnici, ali i stručnjaci iz područja biologije, kemije, demografije i drugih znanstvenih područja. Svaki od njih donosi drukčije znanje i pogled na problem, čime čitateljima omogućujemo cjelovitije razumijevanje zdravstvenih tema, zaključila je Tomić Linšak.

Željko Linšak naglasio je da je u današnje vrijeme kada su zdravstvene informacije dostupnije više nego ikada prije iznimno važno osigurati građanima pristup provjerenim, stručnim i lako razumljivim sadržajima.

- Društvene mreže i digitalne platforme omogućuju brzo širenje informacija, ali istodobno olakšavaju i širenje netočnih i zdravstveno neutemeljenih tvrdnji. Razvoj umjetne inteligencije dodatno mijenja način na koji nastaju informacije te način na koje se one prenose zbog čega je vrlo važno provjeravati vjerodostojnost izvora. Javnozdravstveni stručnjaci imaju odgovornost građanima pružiti pouzdane informacije utemeljene na stručnim spoznajama i relevantnim znanstvenim dokazima.

Ulaganje u zdravstvenu pismenost građana od iznimne je važnosti jer ona predstavlja temelj aktivnog i odgovornog sudjelovanja pojedinca u očuvanju vlastitog zdravlja. Zdravstvena pismenost ne podrazumijeva samo poznavanje osnovnih zdravstvenih informacija, nego i sposobnost njihova razumijevanja, kritičkog procjenjivanja i primjene u svakodnevnom životu. To je osobito važno pri prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti kod kojih životne navike i pravodobno prepoznavanje čimbenika rizika imaju značajnu ulogu, kao i u području mentalnog zdravlja, gdje su informiranost, prepoznavanje poteškoća i pravodobno traženje stručne pomoći od posebne važnosti. Istodobno, kvalitetna zdravstvena edukacija pomaže građanima razlikovati znanstveno utemeljene informacije od neprovjerenih tvrdnji i potencijalno štetnih savjeta. Sustavnim ulaganjem u zdravstvenu pismenost osnažujemo pojedince, ali i stvaramo preduvjete za zdraviju zajednicu u kojoj se zdravlje promiče kao zajednička vrijednost i odgovornost, zaključio je Linšak.

> **Teme biramo zajednički, unutar uredništva, nastojeći uvijek, slikovito rečeno, držati prst na bilu zajednice. Dobar je primjer naš sljedeći broj, koji će biti posvećen debljini kao ozbiljnom javnozdravstvenom problemu**
>
> SVJETLANA GAŠPAROVIĆ BABIĆ

Progresivni od prvog broja

